

Slovenska univerza
za tretje življenjsko obdobje
e-novice

Univerza za tretje življenjsko obdobje **40** let

“Vse bolj sem prepričan, da so dobri učitelji izjemni umetniki. Ni jih veliko, kakor tudi ni veliko drugih izjemnih umetnikov, poučevanje pa je morda celo največja umetnost, saj nam izjemni učitelji oblikujejo hkrati razum in duh”.

- John Steinbeck -

Miranu Eriču v spomin

»Nothing is perfect, but perfect is nothing«. Pa še tisti izrek, bolj značilen zate: »A picture a day, keeps bad mood away«. Tako je zapisano na tvoji strani Facebook. Novica o Tvojem slovesu, Miran, nas je dosegla pozno. Nismo ti mogli stisniti roke, se ti zazreti v oči in nismo mogli biti tiho s teboj. Tako smo zdaj lahko le v spominih nate. V spominih na človeka, ki ga je bilo zmeraj lepo srečati, na tvoje duhovite prebliske, na tvoje misli, na vse, kar si storil za Slovensko univerzo za tretje življenjsko obdobje ... s svojim občutkom za stare ljudi in družbeno pravičnost, za svoje starejše študente, za nas. Hvala ti za zgled, ki si nam ga dajal. Naj te ta tvoj/vaš drevak spremlja na tvojih poteh. Za tiste, ki ga niste poznali. Miran Erič je dvajset let in več na UTŽO Ljubljana vodil slikarsko skupino *Želve*. Skupina je pripravila več razstav v sodelovanju s KUD France Prešeren v Trnovem in izdala delo *Želve*, traktat v podporo umetnosti obrobni skupin.

Foto: Zdenka Horvat

Brez voznine po Sloveniji? Zakaj ne? S Krčani v Sevnico in po poti cvetočih azalej Krško, april 2024

Pred desetimi leti je na *Univerzi za tretje življenjsko obdobje pri LU Krško* pričel delovati študijski krožek *Spoznajmo kraje (v naši okolici)*. Starejši študenti spoznavajo Posavje in druge kraje, študijski krožek šteje 20 članov in članic. Ob zaključku študijskega leta so prva leta izdajali tudi bilten, tako da je za njihovimi obiski krajev ostala vidna sled. Pozimi so v predavalnicah in sledijo računalniškim predstavitev, sonce pa jih zvabi na pot. Letos so bili v Mariboru, nato v Kapelah. Sleherno leto gredo tudi v Mestni muzej Krško ali na grad Brestanica, tokrat pa vas želijo navdušiti za ogled Sevnice. Krenite skozi staro mestno jedro in nato po izjemno zanimivi učni poti cvetočih azalej na gozdnatem griču nad središčem Boštanja, ki so ga že v srednjem veku poimenovali Gavge, saj so tam obešali zlikovce. Pred drugo svetovno vojno je na tem mestu zraslo nemško pokopališče in takrat je po legendi nek vojak sem prinesel rumeni sleč - *Azalea pontica* - zelo redko botanično vrsto opojnega vonja. Rumeni sleč, včasih bolj znan pod imenom pontska azaleja (v botaniki poimenovan *Rhododendron luteum*), najdemo v Sloveniji v naravi le na redkih rastiščih, zunaj meja Slovenije pa v vzhodni Evropi, Mali Aziji in na Kavkazu. V Sevnici so Krčani obiskali tudi senzorični vrt. Med posajenimi so tudi medovite rastline, kar prispeva k ohranjanju okolja. Skrbno izbrana lokacija senzoričnega vrta odpira prijeten pogled na Lisco, Sv. Rok in Grad Sevnico. (Vir: mentorica Zdenka Horvat)

UTŽO Celje in UTŽO Grosuplje slavita

Jubilantki sta UTŽO Celje (30 let) in UTŽO Grosuplje (20 let). Vsaka od njiju je prehodila svojo pot, vsaka od njiju se je naslonila na svoje lokalne zmožnosti in potrebe. Obe sta članici mreže Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje; sledita njenim načelom, sodelujeta v procesu profesionalizacije izobraževanja starejših. Obe gradita odnos svojih strokovnjakov - mentorjev in mentoric - do izobraževanja starejših, delujeta v skladu s konceptom Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje. Čestitamo k doseženim uspehom! Z veseljem se učimo od vaju.

Njenih 40 let

Minilo je njenih 40 let, 40 let naše Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje. Obletnico smo doslej obeležili že na veliko načinov. Nismo vas mogli povabiti vseh. Preveč nas je, a ne dovolj za vse, kar načrtujemo za prihodnost. Prav vsem pa gredo naše čestitke, vsem vam tudi hvala zanje.

Oglejte si [film](#), ki smo ga posneli, [radijske oddaje](#), ki so stekle, [intervju](#) z Alijano Šantej, preberite [članke](#), poslušajte [pogovor](#) (Krajnc, Findeisen, Javrh).

Vodeni ogled po Fabianijevi Ljubljani

Študijska skupina »Spoznamo svoje mesto in domovino« - videna, slišana in priznana s Plaketo glavnega mesta Ljubljana Ljubljana, maj 2024

Člani študijske skupine pod mentorstvom *mag. Olge Paulič* so dolga leta preučevali in raziskovali umetnostne spomenike in njihove avtorje. Včasih so presegli meje lokalnega okolja in šli tudi onkraj mestnega prostora. Kar so dosegli z raziskovalnim učenjem, so vztrajno predstavljali javnosti (Dnevi evropske kulturne dediščine, Narodna galerija, Mestna hiša Ljubljana, Enajsta šola v knjigarni, Slovenska matica itd.). Organizirali so vodene študijske sprehode po Ljubljani, pripravili so razstave in izdali zbornike svojih prispevkov s spremljajočimi fotografijami. Med njimi: *Zgradbe nekoč in danes v parku Tivoli*, *Po sledeh Fabianijeve arhitekturne dediščine v Ljubljani*, *150. obletnica rojstva slikarja Ivana Groharja*, *Rade Mikačič in njegov slikarski opus*, *Ob 110. obletnici rojstva Mare Kralj*, *Še ne videna Ljubljana*, *prvi in drugi del*. Njihovo učenje in delo v strokovni luči zrcalita Ljubljano, Mestna občina Ljubljana pa se jim je zahvalila s priznanjem, s Plaketo glavnega mesta Ljubljane. Za vse starejše študente in njihove mentorje si želimo, da bi bili videni, slišani, priznani kot ta študijska skupina, čeprav je bilo treba narediti veliko!

Miha Koželj: Kras, 2024

Čudež z imenom Kras

UTŽO Ljubljana, januar-junij 2024

Do konca meseca junija si še lahko ogledate razstavo likovne skupine UTŽO Ljubljana o Krasu ali, kot pravi mentorica Duša Jesih »to edinstveno pokrajino s svojimi kraškimi pojavi, ki je že od nekdaj navdihovala umetnike. Avtorice in avtorji so ujeli značilne elemente, kot so kraški rob, vrtače, kamnite hiše in jih interpretirali na sebi lasten način. Njihova dela izražajo očaranost nad kraško pokrajino in poštovanje do njene edinstvene lepote. Razstava *Čudež z imenom Kras* je tako likovni poklon tej izjemni pokrajini kot tudi dokaz ustvarjalne moči in navdiha, ki ga Kras prebuja v ljudeh«. (Vir: Duša Jesih, besedilo ob odprtju razstave).

Ob visokih gredah. Foto: Adriana Globokar

Zasadili so svojo prvo visoko gredo. UTŽO Ljubljana in Center Rog z roko v roki Ljubljana, marec-maj 2024

Študenti študijske skupine *Naravno vrtnarjenje* (mentorica Barbara Podlogar) so zasadili svojo prvo visoko gredo pred Centrom Rog. Univerza za tretje življenjsko obdobje je ena izmed vsebinskih programskih partneric Centra Rog, ki želi razvijati inovativne družbeno koristne projekte. V teoretičnem delu izobraževalnega programa starejši študenti spoznavajo načela in metode naravnega vrtnarjenja. Zdaj je na vrsti praktična uporaba teorij. Poleti bodo študenti sami vzdrževali visoke grede (pletje plevela, zalivanje vode žejnih rastlin), jeseni pa se sodelovanje nadaljuje z večjim številom visokih gred. Morda se jim pridružite tudi vi, njim ali našim prostovoljcem v Botaničnem vrtu Ljubljana.

Prof. dr. Ana Krajnc v Enajsti šoli v pogovoru z dr. Jovano Mihajlović, urednico dela Naše znanstvenice

Ljubljana, 5. marec 2024

Knjiga je zasnovana kot zbirka prispevkov o znanstvenicah, ki so svojo znanstveno disciplino premaknile »korak naprej«. To so raziskovalke, profesorice, inovatorke, avtorice pomembnega znanstvenega preboja ali odkritja, patenta, ali pa znanstvenice, ki so v svoje znanstveno področje uvedle novo prakso in metodologijo, ustanovile inštitut oziroma oddelek, ali pa vzpostavile pogoje za razvoj novih znanstvenih disciplin. Povedano se v celoti nanaša tudi na profesorico Ano Krajnc, so-ustanoviteljico Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje. V svojo pripoved je vpletla svoje življenje in rast univerze za tretje življenjsko obdobje, pa spreminjajoči se položaj žensk v družbi, tudi znanstvenic, seveda.

Quentin Metsys; Le mariage inégal. Olje na deski. 1525- 1530 (slov. Neuravnotežena poroka). Fragment. 1525.
Wikimedia Commons, javna domena

Zakaj razsipni, zakaj skopi? O tem in finančni pismenosti je tekla beseda v Enajsti šoli Ljubljana, 9. januar 2024

Kdor je finančno pismen, sprejema boljše finančne odločitve in bolje upravlja z denarjem kot tisti, ki je finančno slabo pismen ali tisti, ki ne pozna temeljnih finančnih konceptov. Finančna pismenost je najvišja v skandinavskih državah, najnižja, zgolj 13 %, pa na jugovzhodu Evrope. Mnogi (starejši) odrasli imajo za današnjo družbo tveganja neustrezne finančne kompetence. Za starejše je pomembno, da se učijo predvsem bolje razporejati in bolje trošiti svoj denar, pa tudi, da razumejo, kaj se bo zgodilo v družbi njihovih potomcev. Ti bodo najbogatejša generacija v zgodovini doslej, kajti njim bodo današnji starejši prepustili akumulirana sredstva, ki so jih pridobili s trdim delom sredi meritokratske družbe. Toda nekateri mladi bodo tako obogateli, drugi pa ne in nastala bo družba še večje neenakosti, če starejši zapustniki ne bomo razmišljali tudi o javnem dobru. Predavateljica Dušana Findeisen je odprla tudi vprašanje reprezentacij denarja v umetnosti (zvečine kovinski novci) in psihološkega odnosa do denarja, vzorcev, ki smo jih podedovali in posrkali od drugih.

Marius van Dokkum: La vida misma (slov. Življenje samo).
Vir: Marius-van_dokkum-Tutt'Art

So stereotipi o starosti (tudi vizualni) vse okrog nas? Tudi v socialnih omrežjih?

Ljubljana, 4. april 2024, v spletnem okolju

Na Fakulteti za družbene vede (dr. Otto Gerdina) raziskujejo stereotipe o starosti, ki jih je moč najti na vseh ravneh družbe, tudi v socialnih omrežjih! Žariščna skupina je združila različne strokovnjake, ki se ukvarjajo s starejšimi. Postavilo se je vprašanje, kako se odzovejo na sovražni govor do starejših in če sploh. Nekateri so povedali, da se nanj ne odzivajo, ker čez mesece sam zase izzveni. Drugi spet niso bili tega mnenja. Zlo je treba ustaviti, pokazati na težave, kakor tudi na tisto, kar je vredno. Opozarjati velja na poimenovanja starosti in starih/starejših, ker za poimenovanji stojijo koncepti in odnos. Nevzdržno je ponavljanje, da so stari breme. Kako naj bodo sopotniki generacij, kako naj se dejavno starajo, če stare/starejše dojemamo kot breme?!

4 elementi v umetnosti

Reus, 15.-16. februar 2024

Srečanja sta se udeležili doc. dr. Petra Javrh in dr. Dušana Findeisen. Odvilo se je v katalonskem mestecu Reus. Šlo je predvsem za tehnično zaključevanje projekta Erasmus+ *4 elementi v umetnosti* in spoznavanje tamkajšnje mediteranske kulture (mesto se zjutraj umito zbudi, zaživi zvečer, živi pozno v noč), pa skupno načrtovanje vsebinsko povsem novega projekta o starejših, izobraževanju in prostoru ter o prostorski kompetenci starejših in o tem, kako prostor vpliva na izobraževanje starejših.

Povezava na spletno stran projekta: <https://www.4-elements.eu>

SEE U ... Starejši digitalno spoznavajo lastno mesto

Znotraj projekta nastajata dva sprehoda skozi Ljubljano in en sprehod skozi Ilirsko Bistrico ob pomoči aplikacije Action Bound. V Ljubljani smo se naslonili na gradivo vodnika *Z menoj po mojem mestu* in projekta *Skedenj hrustljavega kruha v stari Ljubljani*. Zbrano gradivo je mestoma opremljeno s pripovedjo študentov, s kvizi, posnetki pesmi o Ljubljani, denimo, [starimi reklamami](#) ali pa ilirsko bistriško himno [Tječe tječe bistra voda](#). Ustreznost programov smo preverili z obhodi Ljubljane in kmalu tudi Ilirske Bistrice.

Povezava na spletno stran projekta: <https://www.see-u-project.eu>

Foto: D. Findeisen. Praga, novi Muzej sodobne umetnosti vodijo starejši prostovoljci

SEE U na obisku pri Letokruhu (drevesna letnica)

Praga, 11.-12. april 2024

Srečanje v Pragi je potekalo v *Letokruhu*, majhni organizaciji, ki opravlja velike naloge, saj starejšim omogoča prostovoljno delo in socializacijo v (pomenljivih) domačnostnih prostorih Letokruh (drevesna letnica), pa na vzpetini Petrin s pogledom na mesto in grad, ob pogovorih ob večerji o tem in onem v Evropi. Manjkali niso niti kruhovi "knedlički", pa češnjev zavitek. Zunaj so cingljali tramvaji, mrak se je zlagoma spuščal na ulice in mesto ... Obiskali smo Život 90. Pred domala 25-imi leti smo se v Bruslju pogovarjali z ustanoviteljem te organizacije, filmskim režiserjem Janom Lormanom, ki je posnel dokumentarec o starih v domu starejših. Zanj je bila ta izkušnja pretresljiva. Ob srečanju s francoskim humanistom in moralnim zgledom opatom, imenovanim Abbé Pierre, je Jan spoznal, kako zelo je tudi sam na strani tistih, ki se v družbi ne morejo počutiti dobro ... in tako je nastal Život 90. Še več, Vaclav Havel je prostovoljecem Život 90 priskrbel hišo na privilegiranem mestu sredi stare Prage, a prenoviti so jo morali sami. Danes tam poteka izobraževanje za starejše, tam so storitev rdeči gumb, Gerontološki center, tam je Život 90. Posebne občutke je Alini, Neži in meni sami dal še Muzej sodobne umetnosti ob Vltavi v starem preurejenem mlinu, ki ga v celoti vodijo prostovoljci. (Vir: Dušana Findeisen)

Kaunas v Ljubljani. Retrospektiva dela UTŽO za Laimo Ruzgienė in Edito Žaromskienė Ljubljana, 22.-25. april 2024

Radi smo ju sprejeli in spremljali. Prišli sta z litvanske Univerze v Kaunasu (izgovori Kounas). Veliko smo imeli povedati o modelu Slovenske UTŽO, o uspehih, težavah, financiranju, pravnih temeljih, profesionalizaciji izobraževanja starejših, predvsem pa so veliko povedali študenti in mentorji ... novinarskega študijskega krožka, projekta CINAGE in RefugeesIn, študijskega krožka *Trgi, ulice in stavbe okoli nas*, pa sodelavke in mentorice Meta Kutin, Lučka Šičarov, Neva

Železnik, Ana Krajnc, Alijana Šantej, Alenka Gabriela Ščuka, Alla Gorše. Gledali in analizirali smo filme, kataloge razstav, lepake, knjige, prospekte, obiskali našo knjižnico. Se pogovarjali. Se razumeli. Obe gostji zdaj širita védenje o Slovenski UTŽO tudi v drugih regijah Litve. Veselilo bi nas, če bi nam uspelo izvesti skupinsko "mobilnost", da se tudi naši študenti spoznajo z dejavnostmi te partnerske organizacije.

Zgodbe iz domov starejših v slovenski literaturi v svojih raziskavah predstavlja dr. Urša Marinšek z Univerze v Gradcu

Zanjo je bilo bistveno, da je kot raziskovalka približno šest let preživela v nekem domu starejših, da bi si nabrala potrebno izkustveno znanje. Spoznavala je vse od domske kuhinje do sob in drugih prostorov, pomenljivih predvsem za stanovalce same, ki so v dom prišli, da bi tam »živeli in ne hirali«. »Če so občasno zapustili to svojo totalno ustanovo, ki skrbi za njih, in se podali v zunanje življenje, je bil to dober znak«, pravi. Totalne institucije naj ne delujejo kot institucije na drugem planetu, a vendar je tako! Pripovedi o domovih govorijo o usihanju, o starejših kot bremenu, govorijo o ključavnosti in upor. ... Tudi v delu Toneta Partljiča *Dom, dom* spoznavamo razmišljanje stanovalcev, ki poteka v teh kategorijah.

Sebastijan Pregelj: Kronika pozabljanja. Goga, 2014.

Tone Partljič: Dom, dom. Pisanica, 2008.

Ni starosti za učenje in uresničitev sanj Finistère, april 2024

Pri 56-tih je Bernard Pino vzel kredit, da bi lahko študiral medicino. Deset let kasneje je podal Hipokratovo prisego in postal zdravnik na otoku v regiji Finistère. »Tam delujem ne le kot zdravnik, marveč tudi kot farmacevt, bolničar, po potrebi tudi kot veterinar“, hudomušno pripomni. Marsikaj se je zgodilo v medicini od časov, ko si je prvič zaželel študirati medicino. Medicinska tehnologija je napredovala. »Izumili so magnetno resonanco, ehografijo ...« Mlajši sodelavci so dvomili v njegovo računalniško pismenost, a je bilo vse drugače. Za njim je dolga poklicna pot. Bil je fotograf, direktor plesne šole, računalničar, politik. »Vsi ti poklici so bili zame strast, bili so inovativni, a pravzaprav so me dolgočasili«. V vse svoje poklicne vloge je vnašal svoje izkustveno znanje. Nazadnje se je vse združilo v poklicu zdravnika, ki ga na otoku krvavo potrebujejo. »Nisem izčrpan, ker imam le dve leti izkušenj kot zdravnik. Zdravniki mojih let imajo 40 let izkušenj in oni, oni so izčrpani«. (Vir: Dnevnik TV5Monde).

Jasne misli univerze za tretje življenjsko obdobje

Richard Wright: Recite stresu ne in bodite bliže tistim, ki jih imate radi (ang. Move closer to your loved ones with these stressfree strategies)

Kako naj si upokojenke in upokojenci polepšajo in obogatijo življenje? Življenje je dolgo, po upokojitvi pa jim grozita osamljenost in družbena izločenost. Pa mora biti tako? So svoj osebni položaj v družbi res gradili samo s službo? Čeprav se je družina razpršila po svetu, sprva ohranjajo dobre stike z ljubljenimi otroki, vnuki in sorodniki. Sčasoma pa stiki postajajo redkejši, saj imajo vsi kopico socialnih obveznosti; mladim šolanje posrka večino energije, da o delu srednje generacije, odraslih otrok upokojencev, ne govorimo. Obiski in skupna praznovanja so vse redkejši, če nas ločujejo razdalje. Pogrešamo jih in osamljenost z leti narašča. Avtor članka priporoča, da naj ukrepamo dovolj zgodaj, dokler nam osamljenost še ni posrkala vseh moči. Ne bodimo sužnji svojih nepremičnin, hiše ali stanovanja! Če prodamo

nepremičnino, si lahko kupimo bivališče, ki nam bo v starosti bolj ustrezalo – a to naj bo bližje nam dragim ljudem. Na prvo mesto postavimo svoje občutke in čustva! Življenje se nam starejšim spremeni, če oživimo odnose z bližnjimi, stari starši pa moramo pristati na spremembe, kar obnavlja naše sposobnosti ter spodbuja naše učenje. Z dobrim čustvenim zaledjem je tudi zdravje starejših boljše. (Prevod in povzetek: Ana Krajnc)
Izvorni članek v angleščini je objavljen na povezavi: <https://www.utzo.si/en/communication>

Človeštvo »upravlja s svojo prihodnostjo bolj kot kdaj koli doslej«

Marec, 2024

Pravijo, da se vrednost neke družbe kaže v tem, kako vključuje in povezuje tiste, ki se v tej družbi ne počutijo dobro. Potrebna je torej *povezljivost*, katere cilj je, da slehernega med nami naredi del našega skupnega sveta. Habermas si, denimo, želi, da bi bili vsi del velikega pogovora ... Povezljivost tako pomeni »integriranje ljudi in stvari ob pomoči digitalne tehnologije«. Toda interneta kmalu ne bo več. »Izginil« bo, se stopil z nami, saj postaja stalni del našega bivanja in bitja, nekako tako kot angleščina, ki je postala jezik okolja in ni več angleščina preteklih časov. Kakorkoli, v naslednjem desetletju bo internet imel pet milijard novih naročnikov in tako imenovani »internet stvari« je že doslej motiviral individualne uporabnike, da so v svoje vsakdanje življenje integrirali vrsto naprav, ki jih upravljajo preko svetovnega spleta (denimo pomivalne stroje itd.) Res je, tehnologija se razvija hitreje kot razumevanje njenih posledic, pa vendar tehnologija ne more iti dlje od nas! Meje postavljamo ljudje in od naših zmožnosti je odvisno, kako bo v prihodnje. Spomnimo se, da je Michel Foucault že pred desetletji dejal, da človeštvo »upravlja s svojo prihodnostjo bolj kot kdaj koli doslej«. (Andrew Culp: Temačni Deleuze. Forerunners, University of Minnesota Press)

Napovedujemo, vabimo

Poletna univerza 2024

Bodite tudi letos poleti naša študentka ali študent. Kje? Na Poletni univerzi za tretje življenjsko obdobje.

Spoznajmo pametne telefone in njihovo uporabo

Mentor: Miha Nagode

Torek in četrtek, 9.00 do 10.30, UTŽO Ljubljana, Poljanska cesta 6
4.-13. junij 2024 (štiri izobraževalna srečanja)

Sprehod po svetu brezčasnih umetnin

Mentorica: Kaja Rožman

Sreda, 9.00 do 10.30, UTŽO Ljubljana, Poljanska cesta 6
Junij-september 2024 (16 izobraževalnih srečanj skozi vse štiri poletne mesece)

Države Bližnjega vzhoda

Mentor: dr. Erik Logar

Ponedeljek, 16.00 do 17.30. Program bo potekal na daljavo, prek orodja Zoom.
17. junij-23. september 2024 (osem izobraževalnih srečanj)

Prijave: Maša Sedar, e-naslov: masa.sedar@sutzo.si; tel. št.: 01 433 20 90

Več: <https://www.utzo.si/poletna-univerza-2024>

Širimo obzorja, združujemo ljudi

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Če besedilo ni oblikovano in slik ne vidite, pritisnite na Pogled ali View in nato HTML.

Spletne novice slovenskih univerz za tretje življenjsko obdobje ureja Dušana Findeisen.

Če novic ne želite več prejemati, to sporočite na naslov univerza3@siol.net